

“ETNO-DJAZ TARIXIGA BIR NAZAR”

*O'zbekiston davlat Konservatosiyasi qoshidagi
Botir Zokirov nomidagi milliy estrada san'ati instituti
"Estrada xonandaligi" fakulteti "Estrada xonandaligi"
kafedrasida 2-bosqich magistri **Jasurjon Yunusov**
Ilmiy raxbar: san'atshunoslik fanlari nomzodi,
professor **E.U. Mamajonova***

Kalit so'z; djaz, musiqa, kompozitor, zamonaviylik, mumtoz, kuy, qo'shiq, pop, etno, xalqona, unsur, polifonik, garmonik.

Annotatsiya; ushbu maqolada etno-djaz tarixi ushbu uslubning zamonaviy musiqa olamiga kirib kelishi rivojlanishi, musiqa estetikasida tutgan o'rni yoritilgan. Shuningdek ushbu maqolada etno-djaz musiqasini o'ziga xos xususiyat, asarlarini inson ruhiga ta'siri haqida yoritilgan.

O'zbekiston Respublikasida kechayotgan keng ko'lamli ijtimoiy-ma'naviy islohotlar, fan-texnika va ishlab chiqarish keskin rivojlanib borayotganligi jamiyat talablariga javob bera oluvchi shaxsni tarbiyalash masalasini kun tartibiga qo'yimoqda. Prezidentimiz Sh.Mirziyoyev “Kuy, qo'shiqqa, san'atga muhabbat, musiqa madaniyati xalqimizda bolalikdan boshlab, oila sharoitida shakllanadi. Uyida dutor, doira yoki boshqa cholg'u asbobi bo'lmagan, musiqaning hayotbaxsh ta'sirini o'z hayotida sezmasdan yashaydigan odamni bizning yurtimizda topish qiyin, desak, mubolag'a bo'lmaydi” - deya musiqiy madaniyatning tarbiyaviy kuchiga yuksak baho beradilar. Ajdodlarimiz ham musiqa san'atining tarbiyaviy kuchiga alohida e'tibor bilan qarashgan.

Vokal va Estrada xonandaligi yo'nalishi bu musiqa san'atining nafis va murakkab yo'nalishi hisoblanib, musiqasining boshqa janrlari bilan bir qatorda estrada ijrochiligi uchun turli shakldagi asarlar, shu jumladan kichik va yirik shakldagi asarlar turli davrlarda ijod qilgan bir qator kompozitorlar uchun muxim ijodiy laboratoriya bo'lgan. XX- asr ma'lumki musiqa san'atida o'ziga hos burilish yangillanish davri bo'ldi. Bu davrga kelib estrada san'ati gurkirab rivojlandi. Xususan Etno-jaz yo'nalishi.

Etno-jaz, shuningdek, jahon jazzi sifatida ham tanilgan, jazz va jahon musiqasining kichik janri bo'lib, 1950-60-yillarda xalqaro miqyosda rivojlangan va keng miqyosda an'anaviy jazz va g'arbiy bo'lmagan musiqiy elementlarning uyg'unligi bilan ajralib turadi. Vaqti-vaqti bilan jahon musiqasining vorisi deb hisoblansa-da, etno-jazzning mustaqil ma'nosi 1990-yillarda globallashtirish orqali etnik musiqaning tijorat muvaffaqiyati tufayli paydo bo'ldi, bu ayniqsa G'arbning Osiyo

musiqiy talqinlariga e'tibor qaratishini kuzatdi. Etno-jazning kelib chiqishi saksofonchi Jon Koltreyn tomonidan keng tarqalgan.

Etno-jazning mashhur misollari orasida Yangi Orlean va Kuba almashinuv orqali jazzning paydo bo'lishi, 1940-50 yillardagi Afro-Kuba jazz va 1950-60 yillardagi ba'zi Amerika jazzlarida mavjud bo'lgan arab ta'siri kiradi.

Etnik jazz dunyoning to'rt mintaqasi musiqiy an'analarining kvintessensiyasi bo'lib, dunyoning turli xalqlarining milliy-madaniy leksikoniga asoslangan o'ziga xos ijtimoiy-madaniy kontekstga, o'ziga xos estetikaga, o'ziga xos musiqiy “materialga” ega. asrlar davomida rivojlangan.

Etnojazz - bu o'zi shakllangan milliy madaniyatlarning butun xilma-xilligini o'ziga singdiradigan, turli tarixiy va etnik-madaniy lahzalarda turli xil xususiyatlarni o'z ichiga olishi mumkin bo'lgan g'ayritabiiy hodisa: irqiy, ijtimoiy, estetik, psixologik, hissiyotlar va boshqalar.

Etnojazda an'ana va zamonaviylik, qadimiylilik va zamonaviylikning sintezi unda bir vaqtning o'zida ishlaydigan ikkita printsipni-o'tmishga qaratilgan va u bilan uzluksiz aloqani ta'minlaydigan konservativ va kelajakka qaratilgan ijodiy, oldingi avlodlarning madaniy va tarixiy tajribasining serhosil "tuproq'ida" yangi qadriyatlarni yaratayotganidan dalolat beradi.

Etno jazz folkloriga nisbatan himoya funksiyasini bajaradi, uning yangi, zamonaviy, yangi musiqaning ko'plab variantlarini shaxsiy bo'lmagan xalq musiqasini shaxsiy, individual, ijodiy tamoyilining uyg'un kombinatsiyasi orqali taklif etadi.

Muayyan etnik guruhning an'anaviy folkloriga asoslanib, etnojazz boshqa xalqlarning madaniyati uchun ularni qadriyatlar, urf - odatlar, ideallar bilan boyitish orqali ochiqdir, shu bilan bir tomondan muloqotga ochiqlik va boshqa tomondan milliy o'zini o'zi aniqlash usulini o'z ichiga oladi.

Etnojazning milliy tarkibiy qismi uning o'z folkloriga tayanishida, milliy g'oyalarni jahon madaniy makoniga o'ziga xos takrorlash vositasi sifatida namoyon bo'ladi, bu xalqning o'zi haqidagi g'oyalarni umum-insoniy darajada tarqatishga yordam beradi, bu yerda ijodiy shaxs milliy madaniyatning vakili va milliy maktabning shakllanishi va rivojlanishi jarayonlarining generatori bo'lib xizmat qiladi.

Bir tomondan, etnojazz globallashtiruv jarayonlarini aks ettiradi, dunyoning milliy madaniyatlarini bir butunga birlashtiradi, bu ayniqsa "polietnos" tendentsiyasida yaqqol namoyon bo'ladi; boshqa tomondan, u milliy o'ziga xoslikni saqlab qolishga intiladi, uni musiqiy so'z boyligi, ijtimoiy vazifalar mazmuni va dunyoning ko'p qutbli modelini ifodalovchi ijodiy implikatsiyalar bilan ijobiy ta'kidlaydi.

Xulosa qilganda etnojazz jazz san'ati gumanistikdir, chunki uning "yadrosi" insondir. Etnojazz mohiyatiga ko'ra ko'p funktsional hodisa bo'lib, shaxsning ma'naviy-axloqiy, estetik (va nafaqat) tarbiyasiga uyg'unlik, tartiblilik, mutanosiblik, go'zallik, ritm, shakl va tarkibning mukammalligi, etnojazzning ko'p funktsional universalizmi

turli xil hayotiy jarayonlarni o'zida mujassam etgan, tarixdan oldingi davrlardan boshlab mifologik, diniy va diniy turli xil variantlarda kodlangan., falsafiy va tabiiy-ilmij fikrlarni o'zida mujassamlashtirgan.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Adamchuk, M. Ideyu “Dikix tansev” Ruslane privezli iz Moskvy / M. Adamchuk // Sem dney. 2004. - № 22. - S. 34.
2. Adorno, T.V. Sotsiologiya muziki / T.V. Adorno // Izbrannoye. SPb., 1998.
3. Adxem-Zade, A. Konsert The Shin v klube Jazz Town / A. Adxem-Zade // Jazz-kvadrat. 2006. - № 3 (63). - S. 35.
4. Akutogava, R. Slova pigmeya / R. Akutogava // Per. s yap. V. Grivnina. -M.: Progress, 1992.